

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Nogle komparationer mellem dansk og svensk formueret

Af Geske Lovmand Hvid og Patrik Lindskoug

Indholdsfortegnelse

Nogle komparationer mellem dansk og svensk formueret.....	1
1 Forord	6
2 Indledning – nogle kortfattede bemærkninger om det fællesnordiske lovsamarbejde	7
3 Centrale forskelle i aftaleretten.....	7
3.1 Baggrund	7
3.2 Har vi en aftale?	9
3.3 Løftets bindingsmekanisme.....	10
3.3.1 Aftalen skal holdes.....	10
3.3.2 Eksempel vedrørende tilbuddet.....	11
3.3.3 Definitionen af tilbud efter dansk ret	12
3.3.4 Definitionen af tilbud efter svensk ret.....	12
3.4 Nærmere om prisskiltets bindingsmekanisme efter dansk ret.....	13
3.5 Nærmere om prisskiltets bindingsmekanisme efter svensk ret	18
3.5.1 Anbud eller 'utbud'	18
3.5.2 Prisinformationslagen	20
3.6 Komparative bemærkninger om tilbuddets bindingsmekanisme	20
3.7 Om fuldmagt.....	22
3.7.1 Baggrund.....	22
3.7.2 Fuldmagtens retsvirkning efter fuldmagtsgiverens død.....	22
3.7.3 Eksempel vedrørende fuldmagt	24
3.7.4 Den danske aftalelovs § 21	24
3.7.5 Den svenske aftalelovs 21 §.....	26
3.8 Komparative bemærkninger om fuldmagt	27
3.8.1 Konkurs eller insolvens.....	27
3.8.2 Fuldmagtens ophør ved bekendtgørelse.....	28
3.8.3 Erhvervsmæssige forhold og private forhold.....	29
3.8.4 Sammenfatning vedrørende fuldmagtens gyldighed.....	29
4 Forskelle i gældslovene.....	31
4.1 Baggrund	31
4.2 Ekstingvering av umyndighedsindsigelsen efter gældslovene	31
4.2.1 To eksempler.....	31

4.2.2	Rettigheds – og betalingsekstinktion efter gældsloven	32
4.2.3	Nærmere om ekstinktionsbetingelserne	34
4.2.4	Hvad kan ekstingveres?	34
4.2.5	Betalingsekstinktion.....	36
4.2.6	Ekstingible mangler i den materielle berettigelse	38
4.2.7	Hensyn og interesser	38
4.2.8	Hensynsafvejningen ved rettighedsekstinktion.....	39
4.2.9	Hensynsafvejningen ved betalingsekstinktion	40
4.2.10	Formueretlige principper.....	41
4.2.11	Afsluttende bemærkning om det fællesnordiske hensyn	41

Forkortelser

aftl.	Lovbekendtgørelse 2016-03-02 nr. 193 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område.
ALR	Allgemeines Landrecht für die Preussischen Staaten (1794).
AVLK	Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden.
AvtL	Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område.
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (1900).
CISG	United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods.
FB	Föräldrabalken (1949:381).
FJ	Forbrugerjura, Forbrugerstyrelsen.
gbl.	Lovbekendtgørelse 2014-03-31 nr. 333 om gældsbreve.
H	Højesteret (Danmark).
HD	Högsta domstolen (Sverige).
JO	Justitieombudsmannen (Sverige).
Kbl.	Lovbekendtgørelse 2021-09-24 nr. 1853 Købelov.
KKL	Konsumentköplag (2022:260).
KtjL	Konsumenttjänstlag (1985:716).
KöpL	Köplag (1990:931).
NJA	Nytt juridiskt arkiv.
Prop.	Proposition.
SkbrL	Skuldebrevslagen (1936:81).
SOU	Statens offentliga utredningar.

SvJT	Svensk Juristtidning.
UfR	Ugeskrift for Retsvæsen.
V	Vestre Landsrets dom.
VML	Lovbekendtgørelse 2021-05-28 nr. 1122 Værgemålslov.
ØL	Østre Landsretsdom.

1 Forord

Vi vil takke den danske fond, Dreyers fond, hjerteligt for bevillingen. Med jeres hjælp har vi haft et frugtbart samarbejde med foreningen Oresundsadvokater. Samarbejdet har resulteret i vedhæftede håndbog om forskelle i dansk og svensk ret.

Derudover har vi holdt oplæg og delt viden fra projektet i forbindelse med Oresundsadvokaters seminarier og kurser. Vores forhåbning er, at dette samarbejde fortsætter i fremtiden.

Der er en stor interesse blandt såvel advokater og jurister som akademikere for at udvikle forståelsen af den fællesnordiske formueret.

Takket være jer og Oresundsadvokater har vi kunnet fordybe os i dette interessante arbejde.

Vi vil ligeledes benytte lejligheden til at rette en særlig tak til foreningen Oresundsadvokaters direktør Helle Ahlenius Pallesen. Tak for din støtte og opmuntring i forhold til projektet. Det har betydet meget for os. Vi vil også takke dig for alle de interessante samtaler vi har haft om dansk og svensk ret, men også om kulturelle forskelle i et bredere perspektiv.

Med venlig hilsen

Patrik Lindskoug, docent i civilret og vicedekan ved Lunds universitet

Geske Lovmand Hvid, cand.jur., cand.mag.(phil.) og advokatfuldmægtig på Setterwalls Advokatbyrå

2 Indledning – nogle kortfattede bemærkninger om det fællesnordiske lovsamarbejde

I den retsvidenskabelige litteratur behandler visse forfattere nordisk ret som en egen retsfamilie, placeret mellem *common law* og *civil law*. Dette har sin baggrund i et fællesnordisk samarbejde, indledt sidst i 1800-tallet, med – den gang – en kodifikationstanke som forbillede, sådan som denne kunne ses i civillovbøger som for eksempel den franske Code civil (1804) og den tyske Bürgerliches Gesetzbuch (1900).

Det fællesnordiske samarbejde kom først og fremmest til at præge en stor del af den centrale formueret. Dette har medført, at flere love indenfor det formueretlige område er nærmest ens udformet og, at mange formueretlige problemer løses nogenlunde ensartet i de nordiske lande.

Men når man kradser lidt i overfladen, viser det sig, at der samtidig er en markant forskel i landenes hensynsafvejninger, når centrale retlige interesser kolliderer, hvilket i høj grad aktualiseres i kreditretten og særligt i tingsretlige konflikter. I det følgende præsenteres nogle af de ligheder og de forskelle, der gør sig gældende i forholdet mellem dansk og svensk formueret.

3 Centrale forskelle i aftaleretten

3.1 Baggrund

Den danske *Lovbekendtgørelse 2016-03-02 nr. 193 om aftaler og andre retshandler på formuerettens område (aftl.)* og den svenske *aftalelov lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (AvtL)* er udviklet inden for rammen af et nordisk samarbejde. Aftaleloven er forberedt af en fællesnordisk lovkommission nedsat i 1901.¹ Den svenske aftalelov blev vedtaget i 1915, den danske i 1917 og den norske aftalelov blev vedtaget i 1918 og i 1929 blev i Finland *rättshandlingslagen* vedtaget.

Aftalelovene stadfæster i store dele den retstilstand, som allerede herskede i de nordiske lande, gennem sædvane og retspraksis.² Det nordiske samarbejde begrundes blandt andet af praktiske hensyn. Ikke mindst blev det fremhævet, at er det en økonomisk og handelsmæssig fordel med ensartede love og regler i de nordiske lande. I forarbejderne fremhæves det endvidere, at den

---

¹ Bryde Andersen, *Grundlæggende aftaleret*, s. 53.

² Ussing, *Aftaler paa formuerettens omraade*, s. 6.

nordiske retsvidenskabelige litteratur får en bredere anvendelse, når de nordiske lande har ensartede love på den centrale formuerets område. Selvom retspraksis og retsvidenskabelige litteratur vedrørende fremmed ret ikke er en national retskilde, synes argumentet at være, at nabolandenes retsvidenskabelige forskning såvel som retspraksis kan være en støtte i tolkningen af den nationale retstilstand.

Den danske og den svenske aftalelov er tæt på identiske i forhold til lovenes systematik, indhold, nummerering af paragrafferne samt og sprogligt indhold. Langt hen ad vejen er den retsvidenskabelige litteratur, som behandler aftaleloven, ligeledes fælles i den forstand, at en svensk jurist eller dommer kan drage nytte af den danske litteratur om aftaleret og vice versa. Men denne påstand skal tages med et gran salt. På trods af de sproglige ligheder og den fællesnordiske tilblivelseshistorie har dansk og svensk retspraksis på aftalerettens område udviklet sig forskelligt. Disse forskelle præger paragraffernes indhold. Selvom ordene i visse paragraffer er enslydende, kan fortolkningen og forståelsen af ordene være forskellig i dansk og svensk retstradition og – praksis. Derfor vil udgangen af en retstvist nogle gange også være forskellig, hvilket kan virke overraskende, når man står med to lovtekster, som er tæt på identiske.

I nedenstående behandles centrale forskelle mellem dansk og svensk aftaleret. Det skal indledningsvis bemærkes, at den danske henholdsvis den svenske aftalelovs (direkte) anvendelsesområde er noget forskellige. Den danske aftalelov finder anvendelse på gaveløfter. Den svenske aftalelov finder derimod kun direkte anvendelse på gensidig bebyrdende retshandler. Efter svensk ret finder *Lag (1936:83) angående vissa utfästelser om gåva* anvendelse på gaveløfter. Yderligere forskellene på aftalerettens område er af lignende lovtekniske karakter. For eksempel er aftalelovens § 37 og § 38 ophævet i den danske aftalelov, imens paragrafferne er bevaret i den svenske aftalelov. Den danske aftalelovs § 38 a til § 38 d, der regulerer forbrugeraftaler, har ikke nogen pendant i den svenske aftalelov. Modsvarende bestemmelser findes i stedet for i den svenske speciallov *Lag (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*.

Der er desuden forskelle af fortolkningsteknisk karakter. For eksempel er tolkningen af svag retsstridig tvang efter aftalelovens § 29 mere ekstensiv i svensk ret end i dansk ret, hvor ugyldighedsgrunden tolkes mere restriktivt. Dette uddybes i nedenstående. Et andet eksempel på en fortolkningsteknisk forskel findes i aftalelovens § 31, hvor kravet om fortsæt er højere i dansk retspraksis end i svensk retspraksis.

I det følgende adresseres først spørgsmål, som er forbundet med indgåelsen af en aftale. Derefter behandles nogle aspekter ved fuldmagt. Derefter behandles aftaleretlig (u)gyldighed, altså spørgsmålet om, hvornår aftalen skal holdes, og hvornår den ikke skal holdes.

Fokus er på de bestemmelser, hvor der enten er lovtekniske eller fortolkningstekniske forskelle mellem dansk og svensk ret. Derfor behandler vi ikke hele aftalelovens tredje kapitel. I stedet er der foretaget et udvalg. Men inden vi ser på aftaleretlig ugyldighed, skal vi undersøge forskelle i løftets bindingsmekaniske ved anvendelse af dansk og svensk ret.

I teksten anvendes danske begreber, som de anvendes efter dansk ret. De svenske begreber anvendes ligeledes i overensstemmelse med den svenske retstradition, ofte i fodnoter, for at lette læsningen. Desuden følger henvisningerne de nationale systemer, hvilket implicerer, at paragraftegnet står inden tallet når dansk ret beskrives, og efter tallet, når det handler om svensk ret. I den løbende tekst anvendes danske henvisninger.

3.2 Har vi en aftale?

At man skal holde, hvad man lover, er en aftaleretlig norm, som de fleste mennesker oplever som en selvfølge. Denne grundsætning udtrykkes *pacta sunt servanda*.³ Selv små børn anvender *pacta sunt servanda*, at man skal holde, hvad man lover, i argumentationen over for hinanden, og deres forældre, når det trækker op til konflikt.

Selvom aftalens bindingsmekanisme er et af de mest grundlæggende aftaleretlige spørgsmål, og selvom aftaleloven er udviklet i et fællesnordisk samarbejde, besvares *spørgsmålet har vi en aftale?* forskelligt i visse situationer, afhængigt af, om vi anvender dansk eller svensk ret.

---

³ Princippet er blot et blandt flere grundlæggende principper. For eksempel kan aftalefrihed ligeledes nævnes. Det kan virke paradoksalt, at aftalefrihed og bundethed er to parallelt eksisterende grundsten i aftaleretten, men aftalefriheden handler om en negativ frihed i forhold til at vælge hvem man vil indgå aftaler med, samt hvad aftalerne skal indeholde. Bundetheden handler om løftet (en viljeserklæring) som en aktør vælger at manifestere, på den ene eller den anden måde.

3.3 Løftets bindingsmekanisme

3.3.1 Aftalen skal holdes

Det er helt grundlæggende for aftaleretten, at aftalen skal holdes. En aftale består af to bindende løfter. Men bundetheden opstår allerede inden aftalen foreligger, da tilbudsgiveren efter nordisk ret bindes ved sin viljeserklæring.

Det er altså løftets bindingsmekanisme, som er central her. Det første spørgsmål, som melder sig i denne forbindelse, er, hvornår et udsagn eller en handling konstituerer et bindende løfte. Dette spørgsmål besvares ved hjælp af en *tilbud-accept-model* og behandles i dette kapitel.⁴

I de nordiske landes aftaleret er udgangspunktet *løfteprincippet*. Et tilbud er et løfte,⁵ som lægger et retligt bånd på afgiveren. For at bevare de retsvirkninger, som er forbundet med den aftaleretlige bundethed, skal tilbuddet følges op af tilbudsmotagerens accept inden for en angiven eller legal tidsfrist. Efter løfteprincippet er tilbuddet bindende for tilbudsgiveren, når vedkommende har afgivet sin erklæring. Accepten er ligeledes bindende for acceptgiveren.⁶

Dette fremgår af aftalelovens § 1 med en modifikation i § 7, hvorefter tilbuddet eller svaret kan tilbagekaldes, hvis tilbagekaldelsen kommer frem inden eller samtidig med, at tilbuddet eller svaret kommer til medkontrahentens kundskab (jf. afl. § 39).⁷ At tilbuddet taber sin bindende virkning, hvis det ikke accepteres i rette tid, er en anden sag. Udgangspunktet er, at løftet lægger et bånd eller en byrde på den erklærende. Bundetheden består ifølge dette udgangspunkt under acceptfristen, afl. §§ 2-3 og § 8, dog med den nævnte undtagelse som fremgår af afl. § 7. Bevæggrunden for anvendelsen af løfteprincippet er, at tilbudsgiverens medkontrahent får en mulighed for at overveje, hvorvidt vedkommende vil acceptere tilbuddet.⁸

---

⁴ Angående terminologien er de danske begreber tilbud og accept (eller svar) tilsvarende de svenske begreber anbud og accept.

⁵ Her anvendt synonymt med viljeserklæring.

⁶ Også kaldt *tilbudsmotageren* på dansk.

⁷ Skinretshandel og proformarethandlinger underlagt særlige regler for at beskytte godtroshensynet, se afl. § 34.

⁸ Förslag s. 37 f.; Adlercreutz, Gorton, og Lindell-Frantz, *Avtalsrätt I*, s. 87, jf. overenskomstteorien LFF 1916-11-09 nr. 114 1ste Kapitel. Om Afslutning af Aftaler; Förslag s. 36. For videre læsning, samt et kortfattet overblik over princippet retshistoriske udvikling med et komparativt perspektiv, se LFF 1916-11-09 nr. 114 1ste Kapitel. Om Afslutning af Aftaler; Förslag s. 35 f.

Spørgsmålet er, hvordan og hvornår et retligt bindende løfte foreligger efter aftalelovens § 1. Den danske aftalelovs § 1 lyder, som følger:

”Tilbud og svar på tilbud er bindende for afgiveren. Reglerne i §§ 2-9 kommer til anvendelse, for så vidt ikke andet følger af tilbuddet eller svaret eller af handelsbrug eller anden sædvane”.⁹

Modstykket i den svenske avtalslag 1 § st. 1 er formuleret således:

”Anbud om slutande av avtal och svar å sådant anbud vare, efter ty här nedan i 2-9 §§, sägs, bindande för den, som avgivit anbudet eller svaret.

Vad i nämnda paragrafer stadgas skall lända till efterrättelse, så vitt ej annat följer av anbudet eller svaret eller av handelsbruk eller annan sedvänja.

I fråga om avtal, för vars giltighet enligt lag fordras iakttagande av viss form, gälle vad särskilt är stadgat”.¹⁰

Bestemmelserne har mindre sproglige forskelle. Disse behandles ikke i denne forbindelse, da de ikke har praktisk betydning. Derimod er fokus på, hvad der anses være et bindende *tilbud*.¹¹ Selvom tilbuddets og svarets bindingsmekanisme er den samme efter dansk og svensk ret, er der i visse salgssituationer afgørende forskel på, hvornår et bindende tilbud anses for afgivet, i dansk og svensk ret. Efter dansk aftaleret anses en butiksannonce i form af et prisskilt som et bindende tilbud i relation til forretningens sædvanlige kundekreds. Efter svensk ret er det derimod et ikke-bindende *utbud*.¹² Situationen, som behandles her, er ikke den samme som i aftalelovens § 9 om tilbud *uden obligo*, som i stedet klassificeres som en opfordring til at gøre tilbud.

3.3.2 Eksempel vedrørende tilbuddet

Mette har en forretning, hvor hun sælger rigtig fine cykler. Fredag eftermiddag sætter hun et skilt i vinduet ved siden af et parti cykler, som hun vil sælge for 5.500 kroner - et rigtigt slagtilbud. På skiltet skriver hun *Tilbud 5.050 kroner*. Ulf ser skiltet fredag efter lukketid, og han bliver vildt begejstret. Sådan en cykel vil han gerne have fingrene i. Han står klar, da Mette åbner forretningen mandag morgen klokken 10:00.

---

⁹ Aftl. § 1.

¹⁰ AvtL 1 §.

¹¹ *Anbud* på svensk.

¹² *Utbud* er et retligt begreb som anvendes i den svenske litteratur.

Mette har stadig ikke set, at skiltet angiver en anden pris, end hun havde tænkt sig. Ulf, som er en lidt gammeldags type, betaler kontant. Han giver Mette 5.050 kroner og takker for en god handel. Først da Mette ser, at han kun lægger 5.050 kroner på disken, forstår hun, at der er en fejl på prisskiltet. Mette vil ikke tage imod de 5.050 kroner og protesterer højlydt. Hun vil ikke sælge cyklerne så billigt.

Har Mette og Ulf indgået en bindende aftale?

Selvom den danske og den svenske aftalelov begge bygger på løfteprincippet, og selv om aftalelovens § 1 er udformet på samme måde i den danske og den svenske version, er svaret forskelligt, afhængigt af om den danske eller den svenske aftalelov anvendes.

Hvis den danske aftalelov anvendes, er prisskiltet et bindende tilbud. I og med at Ulf lægger pengene på disken, har vi et tilbud og en accept, hvilket konstituerer en gyldig aftale.¹³ Men hvis den svenske aftalelov finder anvendelse, er prisskiltet ikke et bindende tilbud. Eftersom Mette ikke accepterede betalingen, og der ikke foreligger nogen kontraheringspligt, har parterne ikke en aftale. Ulf afgiver et tilbud gennem konkludent handling, i og med at han lægger pengene på disken. Men Ulfs tilbud møder ingen accept fra Mettes side.

3.3.3 Definitionen af tilbud efter dansk ret

Tilbuddet defineres ikke nærmere i bemærkningerne til aftaleloven. I den danske retsvidenskabelige litteratur synes det centrale spørgsmål at være, at tilbuddet er en *retlig relevant viljeserklæring*. Ussing beskriver tilbuddet som et løfte, som taber sin retsvirkning, hvis det ikke antages i rette tid.¹⁴ De minimumskrav, som stilles til løftet, er, at der angives et *retsfaktum* og en *retsfølge*. Et retsfaktum kan være betalingen, og retsfølgen kan bestå i naturalopfyldelsen. Ydelsens genstand kræves formentligt præciseret i art og mængde. De danske forarbejder nævner ikke noget generelt krav om, at tilbuddet skal være rettet mod en bestemt adressat. Derimod fortolkes tilbud som rettet mod sælgerens sædvanlige kundekreds, hvilket fremgår af retspraksis (jf. U 1991.43 H).

3.3.4 Definitionen af tilbud efter svensk ret

Efter svensk ret er tilbuddet karakteriseret ved, at det kan besvares med adressatens ”ja”. ”Ja-testen” har et indbygget krav på konkretisering. Det som bør konkretiseres, er løftets *hvad, hvor og*

---

¹³ Herefter kan eventuelle ugyldighedsgrunde diskuteres, se f.eks. afl. § § 32 og 36 (jf. afl. § 39) samt forudsætningslæren. Det er ikke givet, at aftalen er ugyldig på nogle af disse grunde.

¹⁴ Ussing, *Aftaler paa formuerettens omraade*, s. 29.

hvordan. Som tillæg til konkretiseringskravet, kræves desuden en specifik adressat.¹⁵ Hertil kommer, at tilbuddet skal være ubetinget. Kravene kan sammenfattes til, at det skal fremgå hvad som loves (reservationsløst) og til hvem løftet rettes. Vil man koge dette endnu mere ned, kan vi se, at der er to krav til det reservationsløse løfte: et krav på *konkretisering* og et krav på *præcision*. Når disse krav er opfyldt, kan adressaten acceptere tilbuddet ved et ja.¹⁶ Det kan dermed konkluderes, at den svenske definition af et aftaleretligt tilbud adskiller sig fra den danske, ved at opstille et krav på en præciseret adressat.

I den retsvidenskabelige litteratur hedder det: "(...) utmärkande för ett anbud är att det är riktat till en bestämd adressat samt utformat så att det *omedelbart kan utgöra underlag för en accept, varigenom ett avtal kommer till stånd*".¹⁷ Et stykke hen ad vejen er kravene som stilles til et tilbud også opfyldt ved en *opfordring til at gøre tilbud* i medfør af aftl. § 9, men reservationen "utan obligo" eller lignende (aftl. § 9) bevirker, at det i stedet bliver medkontrahentens erklæring, som fungerer som et bindende tilbud, som kan antages eller afvises, dog med eventuel binding gennem passivitet (aftl. § 9, stk. 1 samt § 40 stk. 1). Et uforpligtende 'utbud', som vi ser ved prisskiltning ifølge den svenske retstradition, er altså et trin længere væk fra tilbuddet. Her har vi ikke engang opfyldt kravene, som stilles til et tilbud, da et prisskilt ikke er rettet mod en bestemt adressat.

3.4 Nærmere om prisskiltets bindingsmekanisme efter dansk ret

Efter dansk ret er hovedreglen at prisskilte i fysiske forretninger tolkes som et bindende tilbud. Annoncer tolkes derimod efter hovedreglen som en opfordring til, at adressaten kan afgive et tilbud. Vurderingen af, hvorvidt en prisangivelse er et bindende tilbud, eller en opfordring til at gøre tilbud, tager afsæt i en række faktorer og markedshensyn, som for eksempel markedsføringens umiddelbarhed og eventuelle skadevirkninger for sælgeren.¹⁸ For at afgøre, hvorvidt et prisskilt hører til i den ene eller den anden kategori, kan skiltet behøve tolkes. Endvidere kan man søge vejledning i et *nærhedsprincip*. Efter nærhedsprincippet, ser man på den umiddelbarhed som præger handlen. Detailhandelen er et eksempel på en handelsform, som præges af umiddelbarhed og nærhed. Her befinder kontrahenterne og salgsgenstanden oftest på ét og samme sted. I forbindelse med handelsformer som er præget af nærhed og umiddelbarhed, tolkes prisskiltningen som

---

¹⁵ Grönfors og Dotevall, *Avtalslagen en kommentar*, s. 45.

¹⁶ Som for eksempel kan komme til udtryk gennem konkludent handling.

¹⁷ Adlercreutz, Gorton, og Lindell-Frantz, *Avtalsrätt I*, s. 91.

¹⁸ Hedegaard Kristensen, Karnov, set den 24 august 2022.

bindende tilbud efter dansk ret, i hvert fald i relation til butikkens sædvanlige kundekreds (U 1991.43 H). I forbindelse med mindre umiddelbare eller nære handelsformer, for eksempel annoncering via internettet, opfattes prisen som en opfordring til at afgive et tilbud. Dette udvikles nærmere i nedenstående ved hjælp af eksempler fra retspraksis. Endvidere kan sondringen mellem genus og species have betydning.

Hvis en prisangivelse fortolkes som et tilbud, er forretningen bundet af det, inden for acceptfristen. Fortolkes prisangivelsen som en opfordring til at gøre tilbud, bliver forretningen kun bundet ved lovstridig passivitet (aftl. § 9). Fortolkes prisangivelsen som et ikke-bindende 'utbud', bliver forretningen hverken bundet ved handling eller passivitet.

Efter både rets- og nævnspraksis synes det sikkert, at prisskiltning af salgsgenstande, der er udstillet i en forretning, efter hovedreglen skal opfattes som et tilbud i aftaleretlig forstand. Beslutter en potentiel medkontrahent at købe varen, inden fejlen er rettet, er der indgået en bindende aftale.¹⁹ Det kan dog have en vis betydning, hvis fejlen straks bliver rettet, forudsat at fejlen ikke kan henføres til den erhvervsdrivendes personale. Dertil kommer, at en bindende aftale eventuelt kan være ugyldig, mest nærliggende med henvisning til aftalelovens § 32 eller § 36.

Vedrørende forretningers reklame for konkrete varer er den banebrydende afgørelse vedrørende dette spørgsmål U1985.877 H. Sagens omstændigheder var som følger: En Fona-forretning havde placeret fem ens fjernsynsapparater i et udstillingsvindue. Tre af apparaterne stod i en søjle oven på hinanden, og på det øverste apparat var anbragt et prisskilt med angivelse af en kontantpris på 1.695 pr. stk. Et kort stykke derfra stod to tilsvarende fjernsynsapparater, der ifølge prisskiltet kostede 5.421 pr. stk. Tre unge mennesker, der havde set udstillingsvinduet en aften, besluttede sig for at købe hver sit apparat til 1.695 pr. stk. Næste morgen kom den ene af dem til forretningen ved åbningstid, hvor han fotograferede søjlen med de tre apparater. Han indfandt sig herefter i forretningen for at købe apparaterne til 1.695 kr. pr. stk. Forretningens personale nægtede imidlertid at sælge til denne pris, idet de straks gjorde opmærksom på, at der var tale om en fejl. Sagen blev herefter indbragt for retten, som skulle afgøre, hvorvidt prisskiltene var bindende for butikken. De syv dommere i Højesteret var enige om, at prisskiltningen i sig selv var et tilbud og ikke en opfordring til at gøre tilbud.²⁰ Det vil sige, at der forelå en aftale mellem parterne, idet der var

---

¹⁹ Se dog § 32 stk. 1 om betydningen af modparts eventuelle onde tro.

²⁰ Jf. aftl. § 9.

afgivet et bindende tilbud samt en bindende accept af dette tilbud. Det vil som udgangspunkt sige, at aftalen skulle holdes. Næste spørgsmål var, om aftalen var ugyldig efter en af ugyldighedsgrundene i aftalelovens tredje kapitel.

Fem dommere fandt, at en af de unge mænd havde indset eller burde have indset, at der forelå en fejltagelse efter aftl. § 32, stk. 1. Aftl. § 32 behandler situationen, hvor der er en uoverensstemmelse mellem tilbudsgiverens erklæring og dennes egentlige vilje.

Udgangspunktet i aftl. § 32 er, at man må stå for sine egne fejl, hvis modparten er i god tro. Hvis modparten derimod indser eller bør indse, at erklæringen er en fejltagelse, er aftalen ugyldig. Det som gjorde, at dommerne fandt, at den unge mand var i ond tro, var, at han havde fotograferet udstillingsvinduet, inden han indfandt sig i forretningen. Flertallet frifandt derfor forretningen for påstanden om at sælge apparaterne til prisen på skiltet. Mindretallet fandt det ikke bevist, at den unge mand havde været i ond tro, og fandt heller ikke, at aftl. § 39, 2. punkt var anvendelig i den konkrete situation, idet detailkøberne generelt ikke kan antages at have indrettet deres økonomi efter et bestemt køb, før det er gennemført, hvorfor reglen i en situation som den foreliggende ikke burde kunne anvendes til at fritage sælgeren fra et tilbud, som han ellers er bundet af. Disse to dommere stemte derfor for at give forbrugeren medhold i kravet om, at han skulle kunne købe varerne til prisen på skiltet.

Forbrugerklagenævnet har ligeledes taget stilling til, om prisskiltning er et tilbud i aftaleretlig forstand. En af sagerne er refereret i Juridisk Årbog 1992, s. 158 og angår varer, der var stillet til salg i et udstillingsvindue til en pris, der som følge af en fejl fra sælgerens side var forkert. Nævnet fandt, at prisen på skiltet måtte anses for et egentligt tilbud. I en sag, som er refereret i Juridisk Årbog 1992, s. 156, var en sofas pris angivet på et skilt, som hang fra loftet. Prisen var imidlertid forkert, og den rigtige pris fremgik af et hængemærke på sofaen. Under henvisning til, at forbrugeren straks efter accepten blev gjort opmærksom på fejlen, fandt nævnet ikke, at sælgeren var bundet af aftalen.²¹ Nævnet lagde endvidere vægt på, at forbrugeren ikke havde indfundet sig i forretningen for at købe netop denne sofa til den fejlagtigt angivne pris. Begrundelsen for anvendelsen af § 39, stk. 2 er imidlertid ikke i overensstemmelse med mindretallets udtalelse i U 1985.877 H.

---

²¹ Jf. aftl. § 39, 2. pkt.

I en sag refereret i Juridisk Årbog 1990, s. 94 ønskede en forbruger at købe et par bukser, der dels var mærket med prisen 469 kr., og dels havde et påklistret mærke med prisen 299 kr. Forbrugeren fik det indtryk, at bukserne kunne købes for 299 kr., men forretningens personale oplyste, at prismærket formentlig stammede fra en anden vare, og at det måtte være faldet af og ved en fejl eller lignende være blevet påklistret de pågældende bukser. Nævnet udtalte, at *prismærkning* af en vare er et tilbud, der som udgangspunkt er bindende for forretningen, men at betingelsen herfor må være, at fejlmærkningen med sikkerhed kan henføres til forretningens personale. I den pågældende sag, hvor det blev lagt til grund, at kunderne i et vist omfang betjente sig selv, og hvor fejlen ikke med sikkerhed kunne henføres til forretningens personale, og da prisoplysningen straks blev rettet ved forbrugers henvendelse, fandt nævnet ikke, at den erhvervsdrivende var bundet af aftalen, jf. aftalelovens § 39, 2. pkt. 2.

Bilka-dommen U 1991.43 H behandler slagtilbud og viser, at tilbuddets tiltænkte adressat kan have betydning for vurderingen af, hvorvidt prisskiltning er et bindende tilbud. Bilka reklamerede med salg af Marabou-chokolade til kr. 12,95 pr. plade: et slagtilbud, hvor prisen lå under engros-indkøbspriserne. Da en grossist indfandt sig for at købe samtlige 4.000 plader, nægtede Bilka at sælge. Herefter lagde grossisten sag an med påstand om, at tilbuddet var bindende for Bilka, og at Bilka herefter var forpligtet til at betale prisdifferencen.

Højesterets flertal fandt, modsat Sø- og Handelsretten, at det måtte have stået grossisten klart, at tilbuddet var rettet til Bilkas sædvanlige kundekreds, der ikke omfatter grossister, og Bilka derfor var berettiget til at nægte salget. Dommen illustrerer, at en bestemt adressat kan være forudsat uden eksplicit at være nævnt. Da et tilbud netop alene kan accepteres af den rette adressat, vil en aftale herefter ikke kunne siges at være blevet tilvejebragt, hvis en anden end adressaten accepterer tilbuddet. Dette synes umiddelbart åbenlyst, men dommen kan ligeledes tjene til illustration af, at også tilbud, der slås bredt op, som eksempelvis i en detailforretning, alligevel vil kunne være begrænset til en bestemt gruppe.

Det fremgår ikke med tydelighed, hvorvidt Højesterets flertal er enig i Sø- og Handelsrettens præmisser om annoncens og skiltningens virkning som tilbud, men flertallet frifinder Bilka for handelspligt med begrundelse i forudsætningslæren om en generel for køberen kendt forudsætning om Bilkas sædvanlige kundekreds.

Flertallet udtaler, at ”det omhandlede salgstilbud – der gennem den ekstraordinært lave udsalgspris skulle virke generelt salgsfremmende – var rettet mod disse (private forbrugere)”. Mindretallet på

tre dommere anfører, at det under hensyn til tilbuddets karakter af 'slagtilbud' må forstås efter ordlyden. Da salgstilbuddet imidlertid også var prisskiltet i forretningslokalet, kan dommen ikke tages til indtægt for, at annoncering m.v. er et bindende tilbud.

Modsat prisskilte er annonceringer som udgangspunkt og i lighed med tv-reklamer en opfordring til at gøre tilbud. Forskellen motiveres af, at forretningsstedet let får, eller har, overblik over, hvorvidt en vare er på lager, hvorimod annoncøren oftere har sværere ved at vide dette. Afvigelser fra hovedreglen kan aktualiseres, hvis modparten har særlig grund til at antage, at der er indgået en aftale. UfR 2003.907 V behandler annoncering på nettet. Landsretten skriver: "I det foreliggende tilfælde kan annonceringen af den brugte bil på internettet alene anses som en opfordring til at gøre tilbud. Da indstævnte straks ved appellants telefoniske henvendelse gjorde appellanten bekendt med den fejlagtigt angivne pris, er der således ikke indgået nogen aftale om køb af bilen (...)". Det er ikke, fordi standpunktet ligefrem bugner af argumentation. Specielt kan man ikke læse ud af domspræmisserne, om retten mener, at hjemmesidetilbud generelt kun er opfordringer, eller om dommen følger af de konkrete omstændigheder. At annoncering som udgangspunkt ikke er et bindende tilbud, modsat prisskilte i forretninger, er lettere at forstå, når man har nærhedsprincippet i baghovedet.

Afslutningsvis kan det nævnes, at visse brancher har særlige regler. For eksempel kan forsikringsbranchen nævnes, hvor forsikringsbegæringen, som forsikringstageren indsender til forsikringsselskabet, anses være et tilbud, som sidenhen kan accepteres af forsikringsselskabet, typisk ved at udstede selskabets police til forsikringstageren.

Ifølge Bryde Andersen ville det føles "forskruet" at betragte kundens udpegning af den udstillede vare som en opfordring til at gøre tilbud.²² Men det er faktisk netop således retstilstanden er, på den svenske side af broen.

---

²² Bryde Andersen, *Grundlæggende aftaleret*, s. 176.

3.5 Nærmere om prisskiltets bindingsmekanisme efter svensk ret

3.5.1 *Anbud eller 'utbud'*

I den svenske retsvidenskabelige litteratur råder der en bred enighed om, at *opfordringer rettet mod almenheden* i form af skilte eller fysiske såvel som digitale annoncer, ikke udgør et retligt bindende tilbud.²³ Forklaringen hænger sammen med forskellen på den danske og den svenske definition af et tilbud. De svenske minimumskrav handler ikke kun om at konkretisere løftet, der opstilles også et krav om, at adressaten præciseres.

I RH 1986:65 blev det lagt til grund, at en adressatkreds på 120 virksomheder var alt for stor til, at en meddelelse kunne være et bindende tilbud. Det er netop dette krav om at tilbuddet skal rettes mod en specifik adressat, som medfører, at skiltning ikke er et tilbud efter svensk ret. Når en forretning stiller et skilt frem, hvorpå der står, at en kjole kan købes for 500 kroner, ved forretningen jo ikke, om det er Ulf eller Mette, som kommer ind og køber kjolen. Prisskiltet er rettet mod en ubestemt kreds, som kan benævnes forretningens sædvanlige kunder. For dansk rets vedkommende er angivelsen af (specificeret) retsfakta og retsfølge nok til, at tilbuddet efter hovedreglen er bindende i forhold til butikkens sædvanlige kunder. Men det samme kan ikke siges efter svensk ret, fordi adressaten er af almen og ikke specifik karakter. Det har den praktiske konsekvens, at prisskiltning ikke er bindende for forretningen efter svensk ret. Det næste spørgsmål er naturligvis, hvordan prisskilte så håndteres efter svensk ret. Svaret er, at prisskiltning i forretninger håndteres som et 'utbud'.²⁴ Et 'utbuds' funktion kan være at etablere kontakt med en præsumtiv fremtidig aftalepart.²⁵ Det er ikke bindende for forretningen og behandles som sådan ikke i den civilretlige aftalelov. Derimod findes der markedsretlige love og regler i relation til 'utbud', nemlig prisinformationslagen (2004:347) og markedsföringslagen (2008:507).²⁶ Et 'utbud' er civilretligt uforpligtende og hører ofte til i et præliminært handlingsstadium.

---

²³ Se f.eks. Grönfors og Dotevall, *Avtalslagen en kommentar*, s. 47 f.; Adlercreutz, Gorton, og Lindell-Frantz, *Avtalsrätt I*, s. 89 f.

²⁴ *Utbud* er et begreb som anvendes i svensk aftaleret.

²⁵ Adlercreutz, Gorton, og Lindell-Frantz, *Avtalsrätt I*, s. 108.

²⁶ Derimod er der naturligvis en vis vekselvirkning mellem civilretten og markedsretten. For eksempel kan markedsføring tillægges betydning, når en aftales indhold fastsættes og tolkes, hvilket også fremgår af 18 § köplagen (1990:931), jf. NJA 1984 s. 280.

Det er vigtigt at sondre mellem det svenske 'utbud' og en opfordring til at gøre tilbud (aftl. § 9). Aftalelovens § 9 finder anvendelse ved tilbudslignende henvendelser som er forbundet med ordene "uden obligo" eller lignende, som viser, at henvendelsen ikke er ment som et bindende tilbud. En opfordring til gøre tilbud har det til fælles med det svenske 'utbud', at det som udgangspunkt ikke er bindende. Men en opfordring til at gøre tilbud efter aftl. § 9 er forbundet med en *diligenspligt*.²⁷ Opfordringer til at afgive tilbud, og den dertilhørende diligenspligt, kan illustreres med et eksempel: Mette vil stikke en føler ud i forhold til et eventuelt salg af hendes vintage-jakkesæt. Hun skriver en mail til nuværende og tidligere kollegaer for at ("uden obligo") undersøge, om der er interesse for at købe jakkesættet for 3.000 kroner. Mette er ikke sikker på, om prissætningen er fornuftig. Ulf er på! Han byder straks ind på den foreslåede pris og forventer, at aftalen er i hus. Mette ombestemmer sig med det samme. Som udgangspunkt findes der ingen aftale mellem parterne, eftersom Mettes henvendelse ikke er et tilbud. Det er i stedet Ulf, som er tilbudsgiver. Som udgangspunkt behøver Mette altså ikke at gøre noget. Der råder aftalefrihed og hun er dermed ikke tvunget til at acceptere Ulfs tilbud. Men her kommer diligenspligten i aftalelovens § 9 ind i billedet. Ulfs tilbud er fremkommet inden for rimelig tid, og Mettes henvendelse var rettet til ham. Forudsat at Mette (som her) må gå ud fra, at Ulfs tilbud er fremkaldt ved hendes henvendelse, skal hun uden ugrundet ophold, give Ulf meddelelse om at hun *ikke* vil antage tilbuddet. Hvis Mette undlader at give Ulf denne meddelelse, anses tilbuddet for antaget (aftl. § 9). Mettes meddelelse går på Ulfs risiko, eftersom den afsendes i hans interesse (aftl. § 40).²⁸ Hvis Mette ikke iagttager diligenspligten, kan Mette blive bundet af aftalen gennem sin passivitet. Og det er netop hér, forskellen ligger mellem opfordringer uden obligo efter aftalelovens § 9 og 'utbud' for eksempel i form af prisskiltning. Et 'utbud' har ikke de passivitetsvirkninger, som følger af aftl. 9 §. For at opsummere, er mekanismen som følger: Forretningens prisskilt er et 'utbud'. Når kunden lægger varen på disken, er dette et bindende tilbud gennem konkludent handling. Det at butiksfuldsmægtige tager imod betalingen, anses som en bindende (konkludent) accept og først dermed foreligger en gensidigt forpligtende aftale. Hvis betalingen derimod ikke bliver accepteret, har vi blot et tilbud fra kunden. Forretningen er ikke tvunget til at acceptere dette. Forretningen kan ikke bindes ved sin passivitet. Det får ingen aftaleretlige konsekvenser, hvis forretningen vælger ikke at indgå aftalen.²⁹

---

²⁷ Se også Bryde Andersen, *Grundlæggende aftaleret*, s. 180.

²⁸ Aftl. § 40 st. 1.

²⁹ Derimod skal diskrimineringslagen (2008:567) og de nævnte markedsretlige love og regler naturligvis overholdes.

3.5.2 *Prisinformationslagen*

Såvel efter dansk som svensk ret er der markedsretlige regler vedrørende prisinformation. Disse regler stammer fra EU-retten.³⁰ Grunden til, at de markedsretlige regler behandles i forbindelse med fremstillingen af de svenske regler om tilbuddets bindingsmekanisme, er, at prisskilte efter svensk ret blot er reguleret markedsretligt og ikke markeds- og civilretligt som i dansk ret.

Prisinformationslag (2004:347) har til formål at fremme god prisinformation til fordel for forbrugere (1 § prisinformationslagen). En erhvervsdrivende er forpligtet til at give korrekt og tydelig information om priserne på vedkommendes produkter, hvilket følger af prisinformationslagen §§ 6-7 samt § 10. Loven er af offentligretlig karakter, og de sanktioner som den erhvervsdrivende virksomhed pålægges, er offentligretlige (12 § prisinformationslagen).³¹ Dermed er udgangspunktet, at aftalen fortsat er gyldig mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, selvom prisskiltningen vurderes stride mod de markedsretlige regler. Hvorvidt aftalelovens § 36 kan finde anvendelse på den civilretlige aftale er en anden vurdering.

Afslutningsvis kan det nævnes, at den svenske definition af et tilbud implicerer, at det som udgangspunkt ikke kan regnes som et tilbud, når en virksomhed sender en liste med standardvilkår eller prislister. Dette fremgår ikke af lovtæksten, da det, ifølge de svenske forarbejder er så indlysende, at det ikke er nødvendigt at udtale i lovtæksten.³²

3.6 **Komparative bemærkninger om tilbuddets bindingsmekanisme**

Prisskilte anses for at være retligt bindende tilbud efter dansk aftaleret. Efter svensk aftaleret er prisskiltet derimod et 'utbud', som ikke forpligter sælgeren. Først når kunden lægger varen på disken, konstitueres et tilbud efter svensk ret, og forretningen kan acceptere tilbuddet, for eksempel

---

³⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG om konsumentskydd i samband med prismärkning av varor som erbjuds konsumenter (prismärkningsdirektivet). For videre læsning om den svenske implementering af direktivet se prop. 2003/04:38 og SFS 2004:347.

³¹ Jf. marknadsföringslagen (2008:486) dennes danske modstykke.

³² Nogle forfattere fremhæver, at der kan findes undtagelser til denne hovedregel. Det kan for eksempel tænkes, at hovedreglen kan afviges, hvis en virksomhed fremsender en prisliste efter en korrespondance som har karakter af at være individualiseret, hvorefter handlingen kan vurderes være et bindende tilbud.

gennem konkludent handling, når varerne scannes. Prisskiltet har ikke engang de passivitetsvirkninger, som fremgår af i aftalelovens § 9.

Den danske løsning skaber en større forudsigelighed for køberen, som har teten, og kan afgøre om vedkommende vil acceptere tilbuddet til den oplyste pris. Denne forudsigelighed er mindre i den svenske tolkning, hvorefter køberen først ved et senere tidspunkt ved, hvorvidt der kan indgås en aftale til den på skiltet angivne pris.

I den danske løsning ligger risikoen for at prisskiltet er forkerte på sælgeren, medmindre køberen er i ond tro, og sælgeren af den grund kan lægge aftalelovens § 31, stk. 1 (eller aftalelovens § 36) til grund for en påstand om frifindelse. En alternativ grund for frifindelse er, hvis prisen er placeret på en forkert vare og sælgeren kan vise, at fejlen ikke beror på forretningens personale.

Den svenske løsning er mere fordelagtig for sælgeren, fordi denne ikke engang behøver at vise modpartens onde tro (jf. aftalelovens § 31), bryde passivitet (jf. aftalelovens § 9) eller vise at prisen er fejltagtigt placeret. Så længe butikkens ansatte ikke accepterer prisen, er den ikke forpligtende for sælgeren. Det giver sælgeren en stærkere position i svensk ret i forhold til dansk ret, og dermed får køberen her en modsvarende svagere position i den svenske løsning.

Forskellen mellem den danske og den svenske tolkning af prisskiltets retlige karakter har endvidere erstatningsretlige konsekvenser. Efter dansk ret, hvor tilbud via prisskiltning, fortolkes som et bindende tilbud, kan sælgeren risikere at blive pålagt erstatningsansvar over for acceptanter, som ikke får den lovede naturalopfyldelse. Udgangspunktet vedrørende erstatningskravets omfang er den positive opfyldelsesinteresse, altså at acceptanten bliver økonomisk stillet, som om aftalen var opfyldt. Ser vi i stedet på de svenske regler, vil forretningen ikke blive underlagt erstatningsretligt ansvar, da tilbuddet er et uforpligtende 'utbud'. De svenske regler er derfor på dette punkt mere fordelagtige for tilbudsgiveren; typisk set forretninger.

Yderligere en forskel består i at der efter dansk ret sondres mellem prisskilte og annoncer, på den måde, at de følger hver sin modsatrettede hovedregel. Denne sondring findes ikke i svensk ret, hvor udgangspunktet er, at hverken prisskilte som annoncer er bindende tilbud.

Den svenske retstilstand, hvor tilbud til almenheden i form af skilte, annoncer eller websites, aldrig tolkes som et bindende tilbud, er i overensstemmelse med CISG art. 14 (2). Den danske retstilstand er derimod modsat CISG i nationale tvister. Det skaber en vis usikkerhed efter dansk ret, når noget

så grundlæggende som løftets bindingsmekanisme behandles forskelligt efter henholdsvis national og international ret.

Det er bemærkelsesværdigt, at der findes forskelle mellem dansk og svensk aftaleret på så grundlæggende punkter som løftets bindingsmekanisme, på trods af at aftaleloven er et resultat af et fællesnordisk samarbejde, og på trods af at lovene ved første øjekast virker til at være ens på dette punkt.

3.7 Om fuldmagt

3.7.1 Baggrund

Reglerne om fuldmagt er placeret i aftalelovens andet kapitel, hvilket gælder såvel dansk som svensk ret. I store træk er reglerne ens og bygger på et fællesnordisk retsgrundlag. De danske og de svenske regler er dog forskellige, når det kommer til fuldmagtens retsvirkninger efter fuldmagtsgiverens død. Forskellene forklares i det følgende.

3.7.2 Fuldmagtens retsvirkning efter fuldmagtsgiverens død

Aftalelovens § 21 adresserer fuldmagtens retsvirkning efter fuldmagtsgiverens død.

Den danske aftalelovs § 21 lyder således:

”Dør fuldmagtsgiveren, er fuldmagten alligevel gældende, for så vidt det ikke følger af særlige omstændigheder, at den skal bortfalde. Selv om sådanne omstændigheder foreligger, er dog en på fuldmagten støttet retshandel gældende over for dødsboet, såfremt tredjemand hverken havde eller burde have kundskab om dødsfaldet og dets betydning for fuldmægtigens beføjelse til at foretage retshandelen; er fuldmagten en sådan som omtalt i § 18, udkræves det til retshandelens gyldighed, at heller ikke fuldmægtigen havde eller burde have sådan kundskab, da han foretog retshandelen.

Stk. 2. Fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted. Betaler fuldmægtigen gæld efter dødsfaldet, og er boet insolvent, kan dette dog altid fordrer, at den stedfundne betaling går tilbage”.³³

Den svenske paragraf er derimod formuleret som følger:

”Dör fullmaktsgivaren, vare fullmakten ändock gällande, för så vitt ej särskilda omständigheter föranleda, att den skall vara förfallen. Ändå att sådana omständigheter äro för handen, vare dock rättshandling, som fullmäktigen företager,

---

³³ Aftl. § 21.

gällande mot dödsboet, där tredje man varken ägde eller bort äga vetskap om dödsfallet och dess betydelse för fullmäktigens behörighet att företaga rättshandlingen; är fullmakten sådan, som i 18 § avses, erfordras för rättshandlingens giltighet, att ej heller fullmäktigen ägde eller bort äga sådan vetskap, då han företog rättshandlingen.

Rättshandling, som, efter vad nu sagts, är gällande mot dödsboet, äge, där den dödes egendom varder avträdd till konkurs, icke mot borgenärerna större verkan än den skulle haft, om den företagits av stärbhusdelägarna”.³⁴

Når man læser den danske og den svenske aftalelovs § 21, ser man to vigtige forskelle i paragraffens stk. 2. Den første forskel er, at fuldmagten i den danske bestemmelse ophører ved bekendtgørelsen i Statstidende. Denne regel har ingen pendant i den svenske bestemmelse.

Den anden forskel er, at *insolvens* anvendes som kritisk punkt i den danske lovtekst, hvorimod den svenske lovtekst anvender *konkurs* som kritisk punkt.

En kort kommentar om terminologien kan være til nytte for den videre fremstilling: Insolvens foreligger, når skyldneren ikke kan betale sin gæld rettidigt, og denne tilstand ikke er af forbigående natur. Insolvensbedømmelsen har karakter af at være en prognose. Konkurs implicerer derimod, at der er afsagt et konkursdekret. Frem til konkursdekretet er afsagt, kan skyldneren råde over sine aktiver, indfri gæld og pådrage sig forpligtelser. I det øjeblik konkursdekretet afsiges, ophører denne råderet, og dispositioner, som er foretaget inden fristdagen, kan omstødes.

Efter såvel dansk som svensk ret kan dødsboet tilbagekalde fuldmagten.

Forskellen mellem de to paragraffer er først og fremmest, at den danske bestemmelse indeholder en publicitetsregel hvorefter fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted. Publicitetsreglen har ikke et modstykke i den svenske bestemmelse. Begge landenes bestemmelse har en regel som medfører, at boet kan fordre at fuldmægtiges betaling går tilbage.³⁵ Forskellen består i at reglen effektueres ved forskellige omstændigheder efter dansk og svensk ret. I medfør af den danske aftl. § 21 gælder reglen hvis boet er insolvent. I den svenske aftl. § 21 kræves derimod at boet er konkurs. Den svenske bestemmelse er også forskellig fra den danske ved at retshandlen efter det kritiske ikke er ugyldig under alle omstændigheder. I stedet fremgår det af den svenske aftl. § 21, stk. 2 at ”Rättshandling, som, efter vad nu sagts, är gällande mot dödsboet, äge, där den dödes egendom

---

³⁴ AvtL 21 §.

³⁵ I medfør af den danske aftl. § 21 kan boet *altid* fordre at betalingen går tilbage, hvis boet er *insolvent*, efter svensk ret beskyttes godtroende tredjemand det første døgn efter bekendtgørelsen af *konkursen*.

varder avträdd till konkurs, icke mot borgenärerna större verkan än den skulle haft, om den företagits av stärbhusdelägarne.” Hvis boet erklæres konkurs, er en retshandel som foretages af fuldmægtige kun bindende for konkursboet hvis dødsboet havde kunnet foretage retshandlen med bindende virkning. Ligesom efter dansk ret mister skyldneren retten til at råde over sin ejendom ved konkurserklæringen, hvilket fremgår af den svenske konkurslag (1987:672) 3 kap. 1 §.

Efter såvel dansk som svensk ret er der et lille vindue, i og med at en retshandel som foretages af skyldneren inden for det første døgn efter bekendtgørelsen om konkursen i svenske Post – och Inrikes Tidningar er gyldige, hvis tredjemand har indgået aftalen i god tro, hvilket følger af den svenske konkurslag 3 kap. 2 §, stk. 1 Det er altså dette vindue, som den svenske aftl. § 21 henviser til, vedrørende retshandler som kan foretages af dødsboet efter bekendtgørelsen om konkurs.

3.7.3 Eksempel vedrørende fuldmagt

Mette har givet Bo en fuldmagt. Mette dør. Efter Mettes død indgår Bo som fuldmægtig en aftale med Ulf. Mette var ikke erklæret konkurs, men økonomien haltede, og boet var insolvent ved Mettes død.

Er aftalen, som Bo indgår med Ulf gyldig?

Svaret kommer an på, om aftalen ligger inden for dansk eller svensk jurisdiktion. Efter dansk ret er aftalen uforpligtigende, og boet kan fordrer, at den stedfundne betaling går tilbage. Hvis den svenske aftalelov i stedet anvendes, er resultatet det modsatte, og aftalen er forpligtende.

3.7.4 Den danske aftalelovs § 21

Hovedreglen, som kommer til udtryk i aftl. § 21, er, at fuldmagten fortsat er gyldig efter fuldmagtsgiverens død. En undtagelse er, når særlige omstændigheder taler imod, at fuldmagtsforholdet opretholdes. U 2000.1229 V behandler spørgsmålet om, hvornår særlige omstændigheder foreligger. Svaret er, at der må foretages en vurdering af den enkelte transaktions formål og karakter. Salget af afdødes virksomhed, efter at dødsboet var sat til behandling, vurderedes at være af en sådan særlig karakter, som betød, at løftet var uforbindende. Fuldmægtigens møder med skifteretten, pengeinstitut og fagforening blev derimod anerkendt som massekrav.

Et andet eksempel, hvor løftet kan være uforbindende, er, hvis fuldmægtigen køber tøj til afdødes personlige brug. Man kan muligvis forestille sig, at fuldmagten kan påberåbes, hvis tøjet skal anvendes som begravelsestøj. I den forbindelse kan U 1991.742 Ø nævnes, hvor en checkfuldmagt vurderedes at omfatte beskedne og rimelige udgifter til fuldmagtsgiverens egen begravelse. Vurderingen af, hvorvidt særlige omstændigheder foreligger, tager udgangspunkt i, hvorvidt forudsætningerne, som fuldmagten bygger på, brister på grund af dødsfaldet. Generelt kan det siges, at det dominerende standpunkt i såvel forarbejderne som den nordiske retsvidenskab er, at undtagelsen skal tolkes restriktivt.

Forudsat at fuldmagten er en selvstændig § 18-fuldmagt, stilles endvidere et krav på, at fuldmægtige er i god tro, og hverken kendte til eller burde kende til fuldmagtsgiverens dødsfald og dets betydning for fuldmægtiges beføjelser i kraft af fuldmagten. Hvis tredjemand er i god tro, er retshandlingen forpligtende, på trods af at særlige omstændigheder foreligger. Fuldmagtens gyldighed er dog begrænset af en ydre omstændighed i dansk aftaleret, nemlig bekendtgørelsen i Statstidende, hvilket følger af afl. § 21 stk. 2, 1. pkt. Tredjemands gode tro beskyttes dermed indtil udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelsen offentliggøres i Statstidende.

Det fremgår af bemærkningerne til aftaleloven, at lovstifteren anser, at fuldmagten uden skade kan bortfalde fra tidspunktet for bekendtgørelsen af indkaldelsen af fordringshaverne i Statstidende, idet der enten gennem privatskiftende arvinger eller udpegning af en bobestyrer, vil være etableret et bostyre, som eventuelt kan forny bortfaldne fuldmagter, hvis dette anses for at være nødvendigt.

En vigtig undtagelse til ovenstående findes i aftalelovens § 21 stk. 2, 2. pkt., som er en såkaldt afkræftelsesregel eller omstødelsesregel. Hvis dødsboet er insolvent, fraviges hovedreglen om, at fuldmagten står ved magt. Undtagelsen til undtagelsen, altså at godtroende tredjemand beskyttes frem til bekendtgørelsen, på trods af at særlige omstændigheder foreligger, fraviges ligeledes. Når boet er insolvent, beskyttes dødsbokreditorernes ret i stedet gennem nævnte omstødelsesregel i medfør af aftalelovens § 21 stk. 2, 2. pkt.

Hvis boet er insolvent, sker behandlingen efter § 69 dødsboskifteloven i overensstemmelse med reglerne om konkursordningen, som fremgår af konkurslovens 10 kapitel. Dermed ikke sagt, at et konkursdekret nødvendigvis er afsagt.³⁶ Ved behandlingen af dødsboet er insolvensbegrebet først og fremmest funderet på betragtninger om sufficiens, fordi boet oftest blot har beskedne indtægter

---

³⁶ Konkurslovens § 17, stk. 1.

og udgifter efter dødsfaldet. Bedømmelsen er dermed anderledes end bedømmelsen ifølge konkurslovens § 17 stk. 2, hvor insolvensbegrebet bygger på en vurdering af, om skyldner er i stand til at opfylde sine forpligtelser, efterhånden som disse forfalder til betaling, med undtagelse af situationer, hvor betalingsuduelighed er forbigående.

3.7.5 Den svenske aftalelovs 21 §

Hovedreglen i den svenske aftalelovs § 21 er, ligesom i den danske, at fuldmagtsgiverens død ikke påvirker fuldmagtens gyldighed. Undtagelsen svarer ligeledes til den danske bestemmelse og aktualiseres, når særlige forhold foranlediger, at fuldmagten ikke bør være forpligtende efter fuldmagtsgiverens død. Endvidere er undtagelsen til undtagelsen den samme, hvilket medfører, at retshandlingen, som indgås ved fuldmagten, er forpligtende over for dødsboet, på trods af at særlige omstændigheder foreligger, hvis tredjemand er i god tro og hverken indser eller bør indse forholdet 'fuldmagtsgiverens død' samt forholdets betydning for den fuldmægtiges legitimation.³⁷

Særlige omstændigheder karakteriseres også her som en undtagelsessituation, hvor det kan siges at ligge implicit i sagens natur, at forudsætningen for fuldmagten bortfalder ved fuldmagtsgiverens død.³⁸ Et eksempel, som nævnes i forarbejderne, er en fuldmagt, som består i en bemyndigelse til at købe en privat bolig, som ellers ikke ville være blevet købt. Endvidere er undtagelsen til undtagelsen, ligesom i den danske paragraf, at godtroende tredjemand beskyttes, selvom nævnte særlige omstændigheder foreligger. Beskyttelsen af tredjemands gode tro modsvarer aftalelovens 11 og 18 §§. Hvis fuldmagten er en mundtlig § 18-fuldmagt, findes et tilsvarende krav om fuldmægtiges gode tro. Paragraffens stk. 2 er derimod forskellig fra den danske version. Den svenske bestemmelse har ingen ydre begivenhed, som ophæver fuldmagtens retsvirkningen, sådan som bekendtgørelsen i Statstidende gør det i dansk ret.

Hvis boet er et konkursbo, er retshandlinger, som foretages af fuldmægtige, og som er gældende mod dødsboet, ikke bindende for kreditorerne i andre tilfælde, end de havde været, hvis de var foretaget af arvingerne.³⁹

---

³⁷ På svensk *behörighet*, som adresserer fuldmagtsforholdets *ydre forhold* og dermed handler om forholdet mellem fuldmagtsgiveren og tredjemand. Det *indre forhold*, som på svensk kaldes *befogenhet*, handler i stedet om bemyndigelsen og forholdet mellem fuldmagtsgiveren og fuldmægtige.

³⁸ NJA 2020 s. 446.

³⁹ Avtalslagen 21 § st. 2; 18 kap., 1 § ärvdabalken (ÄB).

Den svenske bestemmelse har blot været genstand for en prøvning i Högsta domstolen (HD) i én sag. Sagen nævnes her ganske kort. Fremstillingen viser, dels at særlige omstændigheder skal tolkes snævert, og dels at der har været en vis uklarhed omkring forholdet mellem den svenske aftalelovs § 21 og ärvdabalkens (1958:637) regler.

Baggrunden for sagen NJA 2020 s. 446 var, at en person udfærdigede tre generalfuldmagter med samme indhold kort inden sin død. Fuldmægtige foretog retshandlinger efter fuldmagtsgiverens død, og både fuldmægtige og tredjemand var indforstået med, at fuldmagtsgiverens var afgået ved døden, inden retshandlingerne blev foretaget.⁴⁰ Dødsboet nedlagde påstand om, at fuldmagten ikke var gyldig, fordi *ärvdabalken* eksklusivt regulerer afviklingen af dødsboet,⁴¹ alternativt at fuldmægtige ikke måtte pådrage sig nye forpligtelser efter fuldmagtsgiverens død, eller som tredje alternative grund, at løftet var uforbindende på grund af særlige omstændigheder.⁴²

Högsta domstolen udtaler, at indsættelsen af en bobestyrer kan være en sådan særlig omstændighed, som forårsager at fuldmagten ophører, hvis tredjemand er i ond tro. I den specifikke sag foretog fuldmægtige dog retshandlingen inden en bobestyrer tilsattes. Derfor vurderede domstolen ikke, at der forelå særlige omstændigheder i sagen.

Sagen viser, at hovedreglen er stærk, og at udgangspunktet er, at dødsboet skal tilbagekalde fuldmagtens bemyndigelse, hvis retshandlingerne ikke skal være forpligtende.⁴³

3.8 Komparative bemærkninger om fuldmagt

3.8.1 Konkurs eller insolvens

Forskellene i den danske og svenske aftalelovs § 21 er af lovteknisk karakter og findes i stk. 2. Som det fremgår af ovenstående, er insolvens det kritiske punkt i den danske bestemmelse. I Sverige er det kritiske punkt konkurs. En konsekvens af dette er, at fuldmagtens forpligtelse efter fuldmagtsgiverens død er mere begrænset i dansk aftaleret end i svensk aftaleret.

---

⁴⁰ NJA 2020 s. 446.

⁴¹ Se 17 kap., 3 § ÄB & 18 kap., 1 § ÄB. Se også NJA 2020 s. 446.

⁴² NJA 2020 s. 446.

⁴³ Ved uenighed i dødsboet kan en boutredningsman tilbagekalde fuldmagten, hvilket for svensk rets vedkommende fremgår af 19 kap. 1 § samt 19. kap 10-12 §§ ärvdabalken (1958:637).

Set i et historisk perspektiv har Sverige valgt en løsning, som ligger længere fra fuldmagtsmandatet i romersk og engelsk ret end den danske, da fuldmagten først mister sin retsvirkning, når en undtagelse (særlige omstændigheder eller konkurs) aktualiseres, alternativt når fuldmagten afsluttes. Den danske løsning er en mellemvej, fordi fuldmagten har retsvirkning efter fuldmagtsgiverens død, men kun indtil udløbet af døgnet, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted.

Afslutningsvis kan det nævnes, at fuldmægtige er underlagt et civilretligt erstatningsansvar over for godtroende tredjemand i medfør af aftl. § 25, hvis retshandlingen, som grundes på fuldmagten, bedømmes være uforpligtende. Retshandlingen kan ligeledes være ugyldig ifølge princippet om *culpa in contrahendo* eller *culpa in contractu*. Et eventuelt erstatningsansvar som pålægges fuldmægtigen, er mere uforudsigeligt, når insolvens anvendes som kritisk tidspunkt, på grund af de problemer, som er forbundet med at få et fuld overblik over fuldmagtsgiverens insolvens respektive solvens ved aftalens indgåelse. Derfor er det også lettere for tredjemand at være i god tro.

Hvis konkurs derimod er det kritiske punkt, er det væsentligt sværere for tredjemand at hævde god tro, og det er tilsvarende lettere for fuldmægtigen at vide, hvornår vedkommende kan indgå aftaler i kraft af fuldmagten. Dermed skaber den danske formulering større risiko for retstvister om erstatning til tredjemand.

3.8.2 Fuldmagtens ophør ved bekendtgørelse

Den danske aftalelovs § 21 stk. 1 har en fastlagt skæringsdato for fuldmagtens ophør. Fuldmagten ophører fra udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted. Skæringsdatoen har ingen pendant i den svenske bestemmelse. Her gælder fuldmagten efter hovedreglen, indtil den afsluttes af den eller dem, som træder i fuldmagtsgiverens sted efter dødstilfældet, hvis ingen undtagelse aktualiseres. Også her er fuldmagtens gyldighed efter fuldmagtsgiveren død mere vidtgående i svensk ret end i dansk ret, fordi der efter svensk ret er valgt en legislativ løsning uden et ydre tidsbestemt skæringspunkt for fuldmagtens gyldighed. Dette er naturligvis sagt med undtagelse for konkurstillfældet. Konkursdekretet er en konkret ydre omstændighed, som fuldmægtigen kender til, eller i hvert fald bør kende til. Og måske endnu vigtigere er konkursdekretet offentligt tilgængeligt. Derfor er konkurs et kritisk punkt, som giver transparens og forudsigelighed, hvilket bidrager til stabilitet i det svenske handelsliv.

I den svenske løsning ligger ansvaret for at afslutte fuldmagtens forpligtelse hos de fysiske eller juridiske personer, som træder i fuldmagtsgiverens sted. Den danske løsning er derimod institutionaliseret gennem systemet med bekendtgørelsen i Statstidende. En tilsvarende løsning i svensk ret ville være, hvis man indførte en regel om kundgørelse i Post och – Inrikes tidningar.

Fordelen med den offentlige bekendtgørelse, og de dertil knyttede retsvirkninger er, at det bliver tydeligt, hvornår fuldmagten afsluttes. Dermed er det lettere at undgå situationer, hvor fuldmægtige handler imod boets interesser, og der i den forbindelse opstår usikkerhed og retstvister om, hvilke retshandlinger som er forpligtende.

3.8.3 Erhvervsmæssige forhold og private forhold

Hovedreglen, som angiver, at fuldmagten fortsat er gyldig efter fuldmagtsgiverens død, er som nævnt i ovenstående motiveret af hensynet til stabilitet og forudsigelighed i handelslivet. Man kunne derfor forestille sig, at bedømmelsen skal skelne erhvervsmæssige forhold og private forhold. En sådan distinktion findes ikke eksplicit, hverken i den danske eller den svenske bestemmelse. Spørgsmålet er, om der alligevel er en forskel af fortolkningsteknisk art.

Ifølge Bryde Andersen vil det i enkeltstående private transaktioner, være "(...) åbenbart, at formålet falder bort med fuldmagtsgiverens død".⁴⁴ Hvis formålet med fuldmagten falder bort, kan undtagelsen til hovedreglen om fuldmagtens gyldighed som bekendt aktualiseres. Det fremgår derimod af forarbejderne til den svenske aftalelov, at det ikke kan forsvares at anvende forskellige principper i henholdsvis erhvervsmæssige og private dispositioner.

Hvor stor denne fortolkningstekniske forskel faktisk er i praksis, kan man kun gisne om. Retspraksis er, både på den danske og den svenske side, for sparsom til at drage håndfaste konklusioner om, hvornår henholdsvis hovedregel og undtagelse kan anvendes ved erhvervsmæssige respektive private retshandlinger. Men man kan i hvert fald konstatere, at den danske litteratur i højere grad lægger op til, at erhvervsmæssige forhold og private forhold skal bedømmes forskelligt, og at transaktioner i private forhold oftere skal falde ind under undtagelsen for særlige omstændigheder.

3.8.4 Sammenfatning vedrørende fuldmagtens gyldighed

---

⁴⁴ Bryde Andersen, *Grundlæggende aftaleret*, s. 283.

Den danske hovedregel i aftalelovens § 21 er, at fuldmagten er forpligtende frem til udløbet af det døgn, hvor bekendtgørelse i Statstidende af indkaldelse til fordringshaverne finder sted. Hvis boet er insolvent, kan boet kræve, at fuldmægtiges retshandlinger går tilbage.

Den svenske hovedregel er den samme, men her er der ingen fast skæringsdato. Hvis ingen undtagelse aktualiseres, er fuldmægtiges retshandlinger forpligtende frem til fuldmagten trækkes tilbage af den eller dem, som indtræder i fuldmagtsgiverens sted efter dødstilfældet. Hvis boet er konkurs, er fuldmægtiges retshandlinger ikke forpligtende i videre grad end de havde været, hvis dødsboet havde indgået aftalen efter konkurserklæringen, ifølge den svenske bestemmelse.

Dermed sikrer den danske aftalelovs § 21, stk. 2 i højere grad, at man skal kunne holde og betale det man lover, hvorimod den svenske bestemmelse i højere grad bygger på et godtroshensyn ved at beskytte den godtroende tredjemand retstilling – helt hen til grænsen som går ved konkursdekretet.

Den danske formulering favoriserer hensynet til kreditorernes ret i et insolvent bo frem for den berettigede i kraft af fuldmægtiges retshandlinger. Den svenske formulering er derimod i højere grad fordelagtig for godtroende tredjemand på bekostning af kreditorerne i et insolvent bo.

4 Forskelle i gældsbrevslovene

4.1 Baggrund

Lovbekendtgørelse 2014-03-31 nr. 333 om gældsbreve⁴⁵, som vi kender den i dag, er et resultat af et fællesnordisk samarbejde. Arbejdet indledtes på den danske regerings initiativ i 1932. Formålet var at udarbejde en fællesnordisk lovgivning omkring gældsbreve og relaterede emner. I denne forbindelse fremhævedes det ønskværdige i fællesnordiske regler om gældsbrevene. På trods heraf skilte det svenske udkast sig ud fra de øvrige nordiske landes udkast, ved ikke at tillade rettighedsekstinktion eller betalingsekstinktion ved mindreåriges retshandler.

Gældsbrevsloven er interessant at belyse i en dansk og svensk komparation, fordi loven udgør en central del af kreditretten såvel som formueretten.

Selvom digitale betalingsløsninger har påvirket kreditmarkedet, udstedes fysiske gældsbreve stadig, blandt andet ved almindelige banklån. Gældsbrevsloven udtrykker desuden en række almindelige retsgrundsætninger og anvendes analogisk på andre fordringer end gældsbreve.

4.2 Ekstingvering av umyndighedsindsigelsen efter gældsbrevslovene

4.2.1 To eksempler

Mikkel ejer et ihændehavergælds brev, som lyder på 10.000 kroner. Thais stjæler gælds brevet, og sælger det til Carl. Carl ved ikke at Thais mangler berettigelse og Carl udviser den agtpågivenhed, som forholdene kræver ved overdragelsen. Thais har gælds brevet i hænde ved overdragelsen. Efter overdragelsen har Carl vundet bedst ret til gælds brevet. Mikkel kan ikke vindicere sin ret.

Hvis vi anvender den danske gældsbrevslov påvirkes ovenstående svar ikke, hvis Thais er 17 år gammel, når han overdrager Mikkels omsætningsgælds brev, forudsat at Carl er i god tro i forhold til Thais' materielle berettigelse og hans alder. Hvis den svenske gældsbrevslov derimod anvendes, ændres svaret. Svensk ret tillader nemlig ikke, at Carl foretager en ekstinktiv godtroserhvervelse, når overdrageren er mindreårig.

Et andet illustrativt eksempel kan nævnes: Ida er på besøg hos veninden Kira. Hjemme hos Kira finder Ida et ihændehavergælds brev, som tilhører Kiras mor, Luna. Ida læser, at Holger er pligtig at betale 10.000 kroner til indehaveren. Med gælds brevet i hånden kræver Ida, at Holger betaler til hende. Han betaler med det samme. Da Luna finder ud af, hvad der er sket, kræver hun, at Holger

---

⁴⁵ Svensk: Lag (1936:81) om skuldebrev, herefter gbl.

betaler til hende i stedet. Ida har for længst brugt pengene. Derfor bliver spørgsmålet, om Holger skal betale igen, når Luna kræver betalingen.

I følge såvel den danske som den svenske gældsbrevslov er det en svag indsigelse, at Ida ikke er den rette kreditor. Derfor kan Luna ikke kræve, at Holger betaler til hende, hvis han er i god tro i forhold til Idas berettigelse. Men ændres svaret, hvis Ida er mindreårig? Det kommer an på, om vi anvender den danske eller den svenske gældsbrevslov. Holger slipper for at betale igen, hvis den danske gældsbrevslov anvendes. Hvis den svenske gældsbrevslov derimod anvendes, skal Holger betale igen, til den rette kreditor, eftersom betalingen til en mindreårig ikke har befriende virkning. Ovenstående eksempler illustrerer, at konkrete juridiske problemer dermed forskellige løsninger efter den danske respektive den svenske gældsbrevslov, selvom gældsbrevslovene skulle være fællesnordiske.

4.2.2 *Rettigheds – og betalingssektinktion efter gældsbrevsloven*

Gældsbrevslovens § 14 adresserer spørgsmålet om, hvornår en godtroserhvervelse medfører rettighedsektinktion. Reglen regulerer tingsretlige rettighedskollisioner i forbindelse med overdragelsen af gældsbreve.⁴⁶

Den danske gældsbrevslov § 14 statuerer følgende:

”Når et ihændeavgælds-brev er overdraget til eje eller pant af den, der sad inde med det, og erhververen har fået gælds-brevet i hænde, hindrer det ikke hans ret, at overdrageren var umyndig eller manglede ret til at råde over gælds-brevet, medmindre erhververen vidste dette eller ikke har udvist den agtpågivenhed som forholdene krævede.

Stk. 2. Ved andre omsætningsgælds-breve gælder det samme, dersom overdragelsen er foretaget af den, som efter § 13 formodes at have ret til at gøre fordringen gældende, eller af nogen, som med grund antoges at være identisk med ham eller at have fuldmagt til at overdrage for ham. Støtter overdrageren sin ret på tidligere overdragelser, behøver erhververen ikke at prøve deres ægthed eller gyldighed, medmindre omstændighederne giver grund dertil.

Stk. 3. Forekommer der unoterede påtegninger om rettigheder på et masse-gælds-brev, som er stilet til ihændeavgiveren, og som ikke kan fås noteret på navn, behøver erhververen ikke at tage hensyn til dem”.⁴⁷

Ovenstående kan sammenlignes med den svenske bestemmelse (14 § SkbrL.):

”Har skuldebrev som är ställt till innehavaren blivit av någon som hade det i händer överlåtet och kommit i förvärvarens besittning; finnes sedan att överlåtaren var i konkurs eller att han ej var rätte borgenären eller behörig att å dennes vägnar förfoga över skuldebrevet, vare nye innehavaren ändock ansedd för rätt borgenär, utan så är att han visste att den

---

⁴⁶ Jf. gbl. §§ 20 & 22.

⁴⁷ Gbl. § 14. stk. 3 behandler danske statsobligationer udstedt inden 1912, og har mistet praktisk betydning.

andre ej ägde överlåta handlingen, eller han åsidosatt den aktsamhet som, efter omständigheterna, skäligen bort iakttagas.

I fråga om skuldebrev till viss man eller order vare lag samma, där överlåtelsen var verkställd av den som enligt 13 § skulle förmodas äga rätt att göra fordringen gällande, eller av någon som skäligen kunde hållas för denne eller antagas vara berättigad att handla å hans vägnar. Huruvida tidigare överlåtelse är äkta och i övrigt giltig, vare förvärvaren ej pliktig att pröva, med mindre sär-skild anledning därtill föreligger”.

Reglens grundläggande formål er at betrygge omsætningen og negotiabiliteten, ved at muliggøre en ekstinktiv godtroserhvervelse i visse situationer, hvor overdrageren ikke har hjemmel til at disponere over gældsrevet. Overdragerens manglende dispositionsret kan bero på ulovlig adgang til gældsrevet, for eksempel på grund af at vedkommende har stjålet gældsrevet eller har tilegnet sig det gennem svig eller dobbeltdispositioner. Manglende hjemmel kan endvidere bero på, at overdrageren ikke selv var i god tro, da gældsrevet blev erhvervet. Ligeledes er udlæg og konkurs ekstingible tredjemandsindvendinger.

For at forstå rettighedsekstinktion ifølge gbl. § 14 skal man have legitimationsvirkningerne i formodningsreglen i gbl. § 13 in mente. Gbl. § 13 angiver at den som har gældsrevet i hænde formodes have ret til at gøre fordringen gældende. Kreditor er formelt legitimeret ved ihændehavelsen. Formodningsreglen angiver, at den der er formelt legitimeret ved ihændehavelsen, skal formodes være materielt berettiget ifølge gældsrevet.

De praktiske konsekvenser af en ekstinktiv godtroserhvervelse er, at en godtroende erhverver fortrænger den tidligere rettighedsindehavers ret. For at sikre sin ret, er det afgørende, at den materielt berettigede kreditor iagttager de nødvendige sikringsakter og derved undgår at miste rådigheden over gældsrevet. Hvis en kreditor ikke agerer i overensstemmelse med den forsigtighed, som kræves, udsættes vedkommende for en overhængende risiko for, at en ny erhverver foretager en godtroserhvervelse. I disse situationer betrygges erhververens retstilling på tredjemands (den materielt berettigede kreditor) bekostning i en eventuel rettighedskollision.

Gbl. § 14 sigter på forholdet mellem overdrageren og erhververen. Men samtidig sætter ekstinktionsprincippet spillereglerne i forholdet mellem den materielt berettigede og den godtroende erhverver. Det retlige problem som løses, er dermed af tingsretlig karakter, fordi der opstår en konflikt mellem den materielt berettigede tidligere rettighedsindehaver og den godtroende erhverver.

4.2.3 Nærmere om ekstinktionsbetingelserne

Gbl. § 14 finder anvendelse, når overdrageren ikke er materielt, men derimod formelt legitimeret.

Paragraffens ekstinktionsbetingelser er ens i den danske og den svenske gbl. 14.

Det, der skiller bestemmelserne ad, er hvilke indsigelser som kan ekstingveres.

For kortfattet af opsummere ekstinktionsbetingelserne stilles der krav på, at overdrageren er formelt legitimeret ifølge gbl. § 13, ved at have gældsrevet i hænde.⁴⁸ Gældsrevet skal overdrages til eje eller pant, omsættes ved aftale i levende live.⁴⁹ Hvorvidt vederlag ydes, er derimod uden betydning. Desuden kræves en gyldig overdragelse mellem overdrageren og erhververen: Den, som ikke selv har sikret sin ret, kan ikke fortrænge tredjemands ret. Erhververen skal gennem dispositionen få gældsrevet i hænde. I forlængelse heraf kræves rådighedsberøvelse, som samtidig er en sikringsagt. Rådighedsberøvelse råder bod på en række risici, som for eksempel krav fra overdragerens kreditorer (§ 22) og risikoen for en ny erhververs ekstinktive godtroserhvervelse (§ 14).

Kravet ihændehavelse skal ikke forstås i streng forstand. Kravet kan i såvel dansk som svensk ret opfyldes ved, at tredjemand besidder gældsrevet på erhververens vegne. Hvis tredjemand allerede besidder gældsrevet for overdrageren og sidenhen skal besidde det for erhververen, kan kravet opfyldes ved denuntiation, se f.eks. NJA 1931 s. 741. Derimod kan *constitutum possessorium*, altså at overdrageren fortsat har gældsrevet i sin besiddelse, men på erhververens vegne, ikke konstituere en gyldig overdragelse af ejendomsret ifølge gbl. § 14.

Endnu en ekstinktionsbetingelse er god tro. Kravet har en faktisk og en normativ komponent. For at være i god tro kræves det, at overdrageren ikke har tilsidesat den nødvendige agtpågivenhed under de givne omstændigheder. Det vil sige, at der kræves, at erhververen hverken har viden eller burdeviden om overdragerens manglende materielle berettigelse. Det kritiske tidspunkt er ved overdragelsen. Hvis der er mistænkelige eller tvivlsomme omstændigheder, skal disse undersøges nærmere, hvilket blandt andet fremgår af NJA 1959 s. 152 og U 1960.248.

4.2.4 Hvad kan ekstingveres?

Ifølge den danske bestemmelse kan såvel tredjemands ret som umyndighedsindsigelsen ekstingveres, hvis ekstinktionsbetingelserne er opfyldte. Det fremgår eksplicit af den danske gbl. §

---

⁴⁸ Gbl. § 13.

⁴⁹ Med mulighed for fordringspant efter dansk men ikke svensk ret. Se derimod for svensk rets vedkommende 10 § SkbrL.

14, at umyndighedsindsigelsen er svag indsigelse. Erhververens gode tro er relateret til umyndighed som sådan. Det medfører, at god tro i forhold til den mindreåriges ret til at disponere over gælds brevet er uden betydning.⁵⁰ Det skal i den forbindelse bemærkes, at den relevante omstændighed i forhold til vurderingen af god tro er forskudt i forhold til den danske pengeregel, hvor god tro er relateret til den mindreåriges dispositionsret.⁵¹

Også efter den svenske gældslovslov (SkbrL) 14 § kan tredjemands ret ekstingveres, men derimod er umyndighedsindsigelsen en stærk (ikke ekstingibel) indsigelse.⁵² Det indebærer, at umyndighed og konkurs klassificeres som henholdsvis stærke (umyndighed) og svage (konkurs) tredjemandsindsigelser ved anvendelse af den svenske bestemmelse. Det kan overraske, da indsigelserne i bund og grund handler om manglende handleevne.

Valget af denne løsning begrundes ved en interesseafvejning: På den ene side vejede omsætningshensynet og negotiabiliteten, som behøves på kreditmarkedet, samt hensynet til den godtroende erhverver og sidst men ikke mindst interessen i at have en fællesnordisk regulering. Disse interesser opvejedes mod hensynet til den mindreårige og den almene interesse af at beskytte mindreårige mod retlige konsekvenser. Hensynet til den mindreårige vejede mest, i følge den svenske lovgiver. I de svenske forarbejder fremhæves det forhold, at hensynet til den mindreårige handler om at beskytte den retshandlende selv, modsat ved konkurs hvor det er et kreditorhensyn som beskyttes. Desuden findes der, igen modsat ved konkurs, ikke en mulighed for omstødelse. Risikoen for skyldnerens solvens ligger på erhververen (gbl. § 10), hvilket også er en omstændighed, som påvirker den praktiske betydning af at ændre konkursindsigelsen til en ekstingibel indsigelse.

Fra et lovteknisk perspektiv falder mindreårighed uden for de tilfælde, hvor der kan foretages en rettighedsekstinktion i medfør af den svenske bestemmelse, fordi de ekstingible tredjemandsindsigelser er relateret til 1) konkurs, 2) at overdrageren ikke er rette kreditor og 3) at overdrageren mangler legitimation til at repræsentere kreditor. Sidstnævnte skal være relateret til en anden, altså at man for eksempel ikke har den fornødne fuldmagt. Den manglende (repræsentations-)legitimation er derimod ikke en ekstingibel indsigelse, hvis den er relateret til en selv, hvilket jo er tilfældet ved manglende handleevne på grund af alder.

---

⁵⁰ Andersen, Møgelvang-Hansen, og Ørgaard (2017) s. 107.

⁵¹ Ussing (1961) s. 248 f.

⁵² Prop. 1936:2 s. 39.

Her kan man konstatere, at konkurs ligeledes er en manglende handleevne i forhold til en selv. Men andre argumenter og interesseafvejninger blev vindende i forhold til tredjemandsindvendinger om konkurs.

Det svenske standpunkt hænger på et mere grundlæggende niveau sammen med et svensk formueretligt princip, som går ud på, at god tro ikke er relevant i forhold til statusforhold.

Umyndighed er et eksempel på et statusforhold. Dette svenske formueretlige princip anvendes som argument for Sveriges standpunkt i de danske forarbejder til gældsloven samt i de svenske forarbejder til 1975-års ændring af den svenske konkurslov. Det er ikke et princip som omtales videre i litteraturen. Men når man gennemgår behandlingen af de stærke ugyldighedsindsigelser i svensk ret, kan princippet ses, dog med et spørgsmålstejn ved konkurs.⁵³

4.2.5 *Betalingsekstinktion*

Ved handel med negotiable værdipapirer er omsætningsinteressen som bekendt central. Ved betaling får dette udtryk ved, at skyldneren skal kunne disponere i tillid til den formelle legitimation. Spørgsmålet, som aktualiseres, lyder: Kan skyldneren betale til en person, som er formelt, men ikke materielt legitimeret, uden at risikere at også skulle betale til den materielt berettigede kreditor? Svaret er styret af gældslovens legitimationsregler, som i et større perspektiv er en del af negotiabilitetsreglerne.

Den danske regulering af betalingsekstinktionen efter gbl. § 19 lyder som følger:

”Betaler skyldneren et ihændehavergælds-brev til den, der sidder inde med det, frigøres han, selv om modtageren var umyndig eller manglede ret til at modtage betalingen, medmindre han vidste dette eller ikke har udvist den agtpågivenhed, som forholdene krævede, for at undgå, at beløbet kom i urette hænder.

Stk. 2. Ved andre omsætningsgælds-breve gælder det samme, hvis betaling er sket til den, som efter § 13 formodes at have ret til at gøre fordringen gældende, eller til nogen, som med grund antoges at være identisk med ham eller at have fuldmagt fra ham til at modtage betaling. Støtter modtageren sin ret på tidligere overdragelser, behøver skyldneren ikke at prøve deres ægthed eller gyldighed, medmindre omstændighederne giver grund dertil”.

---

⁵³ Ved konkurs tillægges god tro retlig betydning (på grund af ekstinktionsmuligheden). Det kan diskuteres, om og i så fald hvornår, konkurs er et statusforhold. Spørgsmålet besvares ikke i forarbejderne eller litteraturen.

Ovenstående kan sammenlignes med svenske gældsbrevslov (SkbrL) 19 §:

”Har skuldebrev som är ställt till innehavaren infriats hos den som hade det i besittning, och visar sig sedan att han var i konkurs eller att han icke var rätte borgenären eller behörig att å dennes vägnar uppbära beloppet, vare betalningen ändock gill, utan så är att gäldenären visste att beloppet kom i orätta händer eller åsidosatt den aktsamhet som, efter omständigheterna, skäligen bort iakttagas. I fråga om skuldebrev till viss man eller order vare lag samma, där betalningen uppbars av den som enligt 13 § skulle förmodas äga rätt att göra fordringen gällande, eller av någon som skäligen kunde hållas för denne eller antagas vara berättigad att handla å hans vägnar. Huruvida överlåtelse som åberopas av innehavaren är äkta och i övrigt giltig, vare gäldenären ej pliktig att pröva, med mindre särskild anledning därtill föreligger.”

Udgangspunktet er, at betalingsekstinktionen kan aktualiseres, når skyldneren i god tro betaler til den, som sidder inde med gældsbrevet. For at være i god tro skal skyldneren være uvidende om kreditors manglende berettigelse, samt udvise den agtpågivenhed, som forholdene kræver. Reglens grundlæggende formål er at beskytte omsætningsinteressen, ved at befri skyldneren fra en pligt til at nærmere undersøge den materielle legitimation, når den, som kræver betalingen, er formelt legitimeret.

Fællesnævneren for den danske gældsbrevslov og den svenske skuldebrevslags § 14 og § 19 er, at begge bestemmelser behandler situationer, hvor ekstinktionsprincippet er styrende. Forskellen består i, at gbl. § 14 handler om tingsretlige implikationer og erhververens mulighed for at foretage ekstinktiv godtroserhvervelse. Gbl. § 19 handler derimod om debitorsiden og regulerer forudsætningerne for, at skyldneren foretager betalingsekstinktion. Desuden foreligger en vigtig forskel i forhold til de tilfælde, som paragrafferne sigter på.

Ved overdragelse af gældsbreve råder en større frivillighed for begge parterne. Når det derimod handler om betaling, skal skyldneren betale ved forfaldstiden og risikerer sanktioner og erstatningskrav hvis vedkommende ikke efterkommer betalingspligten.⁵⁴ Derfor kan kravene til skyldnerens undersøgelse af de materielle forhold sættes lavere ved indfrielsen.

I tilfælde af at skyldneren ikke opnår betalingsekstinktion ved betaling til den formelt, men ikke materielt berettigede kreditor, må vedkommende pænt betale igen, når den materielt berettigede kreditor kræver betalingen. Det kan anses være en almindelig retsgrundsætning, at gæld som udgangspunkt ikke kan indfries ved betaling til den forkerte modtager.

---

⁵⁴ Dog findes mulighed for deponering.

4.2.6 *Ekstingible mangler i den materielle berettigelse*

Ifølge den danske gældsbrevslov er indsigelsen, at betalingsmodtageren er mindreårig en ekstingibel indsigelse. Den danske gældsbrevslov lader omsætningshensynet samt hensynet til den godtroende erhverver vinde interessekonflikten. I forarbejderne motiveres standpunktet således: ”Umyndiges Tarv varetages jo af andre, der kan træffe de fornødne Foranstaltninger for at hindre den umyndige i at raade over Gældsbrevene”. Den bagvedliggende tanke synes at være, at der er en culpøs handling hos værgeren, men ikke hos erhververen, og derfor skal den godtroende erhververs retstilling beskyttes gennem muligheden for en godtroserhvervelse, hvilket samtidigt styrker omsætningshensynet. For svensk rets vedkommende gør altså den modsatte regel sig gældende. Her gælder i stedet, at erhververen aldrig kan opnå betalingsekstinktion, hvis betalingsmodtageren er mindreårig.

4.2.7 *Hensyn og interesser*

Den danske gældsbrevslov tillader såvel rettighedsekstinktion som betalingsekstinktion, når mindreårige overdrager omsætningsgældsbreve eller modtager betaling. Den svenske gældsbrevslov tillader ingen af delene, når overdrageren/kreditor er mindreårig.

De forskellige standpunkter har praktiske konsekvenser: Den tingsretlige konflikt i gældsbrevslovenes § 14 løses til den godtroende erhververs fordel på bekostning af den mindreårige (repræsenteret gennem værgeren) i dansk ret. Den svenske gældsbrevslov beskytter i stedet den mindreårige på den godtroende erhververs bekostning. Ved betalingsekstinktion prioriteres omsætningshensynet, ved at den godtroende skyldners retstilling beskyttes efter den danske gældsbrevslov, selvom betalingsmodtageren er mindreårig. Den svenske gældsbrevslov lader i stedet skyldneren tage smækket, hvis vedkommende betaler til en mindreårig, som mangler den fornødne handleevne.

Generelt har Sverige en gældsbrevslov, hvor det i netop disse rettighedskonflikter kan siges, at hensynet til den mindreårige vejer tungere end kollisionsinteresserne. Det modsatte gør sig gældende i den danske gbl. §§ 14 og 19.

Den danske løsning kan fremstå som mere pragmatisk, fordi det bliver en konkret god tro-vurdering, som afgør, hvilken interesse som vinder i den specifikke situation. Den svenske løsning er i stedet mere principfast i forhold til de grundlæggende formueretlige regler om løftets bindingsmekanisme.

Den danske hensynsafvejning er i højere grad tænkt ud fra et risikofordelingssynspunkt, som bygger på præmissen, at omsætningen sikres, gennem at risikoen for en omstændighed bør bæres af den part, som har lettest ved at afværge risikoen. Heri ligger samtidig et præventionssynspunkt. Det vil sige, at lovgivningen går ind og forsøger at påvirke de implicerede parter til at handle forsigtigt og fornuftigt, hvilket – hvis det lykkes – vil kunne få en positiv effekt på kreditmarkedet. Den svenske løsning har ikke på samme måde en handlingsdirigerende effekt og er ikke i lige så høj grad tænkt ud fra et præventionssynspunkt. Selvfølgelig kan det indvendes, at der er en handlingsdirigerende tanke i at aktører pålægges retligt ansvar for modpartens umyndighed, da det skærper forsigtigheden. Men denne effekt er formentligt allerede opnået ved kravet på god tro.

Den svenske løsning har derimod tre fordele: Den giver en mere konsekvent håndtering af manglende handlingsevne, hvis man bortser fra konkurstilfældene, og er tro med det grundlæggende hensyn: nemlig at beskytte den mindreårige. Endvidere er det stringent at bevare indsigelsen om mindreårighed som en stærk indsigelse, i overensstemmelse med den svenske föräldrabalk og i gbl. § 17. Den danske løsning er inkonsekvent, i og med, at mindreårighed er en stærk ugyldighedsgrund i værgemålsloven og gbl. § 17 men derimod er en svag ugyldighedsindsigelse i gbl. §§ 14 og 19.

Hvis vi ser rent aftaleretligt på de kreditretlige problemer, er det grundlæggende udgangspunkt, at mindreåriges kontrahenter bærer risikoen for, at deres modpart er mindreårige.

Tanken om, at det må være den mindreåriges kontrahent, der tager konsekvensen, hvis vedkommende indgår retshandler med mindreårige, genfindes i erstatningsreglerne.

De svenske regler holder en tydeligere linje på tværs af retsområderne, ved at umyndighed er en stærk indsigelse, uanset om det handler om almindelige obligationsretlige dispositioner på formuerettens område eller specifikt handler om retshandler i medfør af gældsbrevsloven. Den svenske gældsbrevslov markerer dermed, at den manglende retlige handlingsevne er såvel en beskyttelsesværdig formueretlig som almen interesse.

4.2.8 Hensynsafvejningen ved rettighedsextinktion

Den danske løsning lader godtroshensynet og omsætningshensynet veje tungere end hensynet til at beskytte den mindreårige, som ikke har den fornødne retshandlingsevne. Det betyder samtidig, at hensynet, som ligger bag reglerne om den mindreåriges manglende handlingsevne, må vige for negotiabiliteten, omsætningshensynet og hensynet til den godtroende erhververs retsstilling. Den svenske gældsbrevslov lader i stedet de øvrige hensyn vige for at beskytte den mindreårige mod de

formueretlige konsekvenser, som er forbundet med at disponere over omsætningsgældsbreve. Det kan tilføjes, at man kan skelne mellem lovgiverens hensigt, her for svensk rets vedkommende at beskytte mindreårige, og den faktisk konsekvens af reglerne. Hvis erhververen E1 overdrager gælds brevet til en ny erhverver E2, kan gælds brevet ikke vindiceres af værgeren, selvom E1 fik brevet overdraget af en mindreårig.

Hvis ugyldighedsindsigelsen på grund af mindreåriges umyndighed skulle være helt konsekvent, skulle den kunne gøres gældende uanset hvor mange led gælds brevet er blevet overdraget i. Den mindreåriges behov af beskyttelse ændres ikke ved at E1 overdrager gælds brevet til E2, men konsekvensen er, at den svenske regulering går fra vindikations – til ekstinktionsprincippet, hvilket medfører at den mindreårig mister sin ret ved en godtroserhvervelse. Når det er sagt, er det en markant indskrænkning af negotiabiliteten, hvis indsigelsen om manglende handleevne kan gøres gældende i alle omsætningsled. En anden konsekvens af den svenske tolkning er at overdragelsen er ugyldig hvis den mindreårig selv overdrager gælds brevet: her kan værgeren som bekendt vindicere gælds brevet. Men hvis en person stjæler gælds brevet fra den mindreårig og overdrager det, gælder ekstinktionsprincippet efter den svenske gbl. § 14. Med sådanne praktiske eksempler, kan hensigten at 'beskytte' den mindreårig problematiseres. Efter den danske gælds brevslov vil ekstinktionsprincippet gælde, uanset om det er den mindreårig selv, eller tyven som overdrager gælds brevet, hvilket giver mere forudsigelighed på dette punkt.

4.2.9 Hensynsafvejningen ved betalingsekstinktion

Gælds brevsloven søger at tilgodese omsætningshensyn, som ved forholdsvis enkle sikkerhedsforanstaltninger minimerer risikoen for, at betalingen ender i de forkerte hænder. Den svenske gælds brevslov, hvor betalingsekstinktion er udelukket, når betalingsmodtageren er mindreårig, bevæger sig længere væk fra det grundlæggende omsætningshensyn, som systemet med formel legitimitet bygger på. Her er den danske gælds brevslov i overensstemmelse med de omsætnings-hensyn, som motiverer et system, som er bygget på formel legitimation.

Den svenske løsning skaber på dette punkt en diskrepans i forhold til den bagvedliggende tanke i et system med formel legitimation.

Den danske løsning nedprioriterer derimod at beskytte den mindreårig mod retlige konsekvenser ved retshandler, som vedkommende ikke har tilpas veludviklet dømmekraft til at overskue eller gennemskue. Når det er sagt, er hensynet til den manglende retlige handlingsevne ikke fraværende i dansk lov. Det adresseres med kravet på god tro.

4.2.10 Formueretlige principper

Analysen af interessekollisionerne viser, at vindikationsprincippet står stærkere i den svenske gældsbrevslov, hvorimod den danske lov giver ekstinktionsprincippet en styrket position. Den danske pengeregel på formuerettens område afspejler ligeledes et styrket ekstinktionsprincip i dansk formueret, sammenlignet med svensk formueret. I den svenske formueret tillægges det i højere grad vægt, at der skal være hjemmel, hvis dispositionen skal få ejendomsretlig betydning, hvilket mangler i tilfældet, hvor overdrageren, respektive betalingsmodtageren, er mindreårig. Dette standpunkt er i overensstemmelse med det svenske retsprincip som angiver, at god tro er retligt irrelevant i relation til statusforhold.

Det tyder på, at den danske pengeregel og det svenske princip om statusforhold siger noget mere grundlæggende om forskellene i landenes ejendomsretlige afvejninger. Det medfører en markant divergens, når nabolandene vægter og anvender ekstinktionsprincippet og vindikationsprincippet forskelligt, for eksempel efter gældsbrevslovene.

4.2.11 Afsluttende bemærkning om det fællesnordiske hensyn

Den grundlæggende idé i det fællesnordiske samarbejde om udarbejdelsen af gældsbrevsloven var, at de nordiske lande skulle have en fælles gældsbrevslov. Alligevel har Danmark og Sverige indtaget forskellige standpunkter, hvad gælder muligheden for rettighedsekstinktion og betalings-ekstinktion, når dette kolliderer med mindreåriges manglende handleevne. Forskellene står i strid med det fællesnordiske hensyn som lå til grund for udarbejdelsen af en fællesnordisk gældsbrevslov. Undersøgelsen har vist, at hensynsafvejningen i den danske og den svenske gældsbrevslov er forskellige på et grundlæggende niveau. Forskellene er forbundet med en forskydning i afvejningen mellem grundlæggende ejendomsretlige principper. Forskelle som grundes på grundlæggende formueretlige hensyn og principper, rokker ved forestillingen om en fællesnordisk formueret, og fortjener en nærmere undersøgelse i et bredere nordisk perspektiv.

Kilde - og litteraturliste

Litteratur

Adlercreutz, Axel, Gorton, Lars, og Lindell-Frantz, Eva (2016), Avtalsrätt I. 14. udg., Lund: Juristförlaget.

Andersen, Lennart Lyng og Møgelvang-Hansen, Peter og Ørgaard, Anders (2017), Gældsbrevsloven: med kommentarer. 3. udg., København: Karnov Group.

Andersen, Mads Bryde (2013), Grundlæggende aftaleret. 4. udg., København: Gjellerup.

Ramberg, Jan og Ramberg, Christina (2014), Allmän avtalsrätt. 9. udg., Stockholm: Norstedts juridik.

Ussing, Henry (1950), Aftaler paa formuerettens omraade. 3. udg., København: Gads forlag.

Ussing, Henry (1961), Obligationsretten: almindelig del. 4. udg., København: ved A. Vinding Kruse.

Trykte kilder

Danmark

Bekendtgørelse 2013-12-13 nr. 1444 om værgemål (Værgemålsbekendtgørelsen).

Lovbekendtgørelse 2014-03-31 nr. 333 om gældsbreve.

Lovbekendtgørelse 2021-05-28 nr. 1122 Værgemålslov.

LFF 1937-11-19 nr 15 Forslag til Lov om Gældsbreve (cit.: Forslag).

LLF 1995-03-08 nr. 191 Forslag til værgemålslov.

Sverige

Förslag till 1921 års förmynderskapslag.

LU 1975:12.

NJA II 1924 s. 314.

Prop. 1924:53 med förslag till lag om förmynderskap m. m.

Prop. 1975:6 om ändring i konkurslagen (1921:225) m.m.

Prop. 1993/94:251 Förmynderskapslagstiftningen.

Prop 2007/08:150 Förmynderskapsrättsliga frågor.

SOU 1935:14 Lagberedningens förslag till lag om skuldebrev m.m.

SOU 1970:75 Utsökningsrätt X.

33

Sagsregister

Danmark

U 1932.833 Ø.

U 1960.248.

U 1976.65 H.

U 1991.742 Ø.

Sverige

NJA 1959 s. 512.

NJA 1931 s. 741.

NJA 2020 s. 446.

RH 1988:82.